

ЕҢБЕК РЕСУРСТАРЫН ДАМУ ОТАЛЫҒЫ
ЦЕНТР РАЗВИТИЯ ТРУДОВЫХ РЕСУРСОВ
WORKFORCE DEVELOPMENT CENTRE

«Еңбек ресурстарын дамыту орталығы» АҚ

**2020 ЖЫЛҒЫ 1 ТОҚСАНДАҒЫ
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ХАЛҚЫНЫҢ ТАБЫСЫН ТАЛДАУ**

Нұр-Сұлтан, 2020 маусым

"Еңбек ресурстарын дамыту орталығы" АҚ (бұдан әрі – ЕРДО) өңірлердегі халықтың орташа жан басына шаққандағы табысы бойынша және табыс құрылымы бойынша деректерге сүйене отырып дайындалған "2020 жылдың 1 тоқсанындағы халықтың табысын талдау" ақпараттық-талдау материалын ұсынады

2020 жылғы 1 тоқсандағы Қазақстан Республикасы халқының табысын талдау

WDC – AN – SL – 2020 – 1

Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., 010000,

Мәңгілік Ел даңғылы, 8, 3 кіреберіс

ресми сайт: ias.enbek.kz

телефон: +7 (7172) 74-29-00

email: centr@enbek.kz

Еңбек ресурстарын дамыту орталығы АҚ © 2020, барлық құқықтары қорғалған

Мазмұны

I. Қазақстан Республикасы бойынша талдау.....	4
II. Өңірлер бөлінісінде талдау.....	6
III. Қорытындылар.....	11

Суреттер тізімі

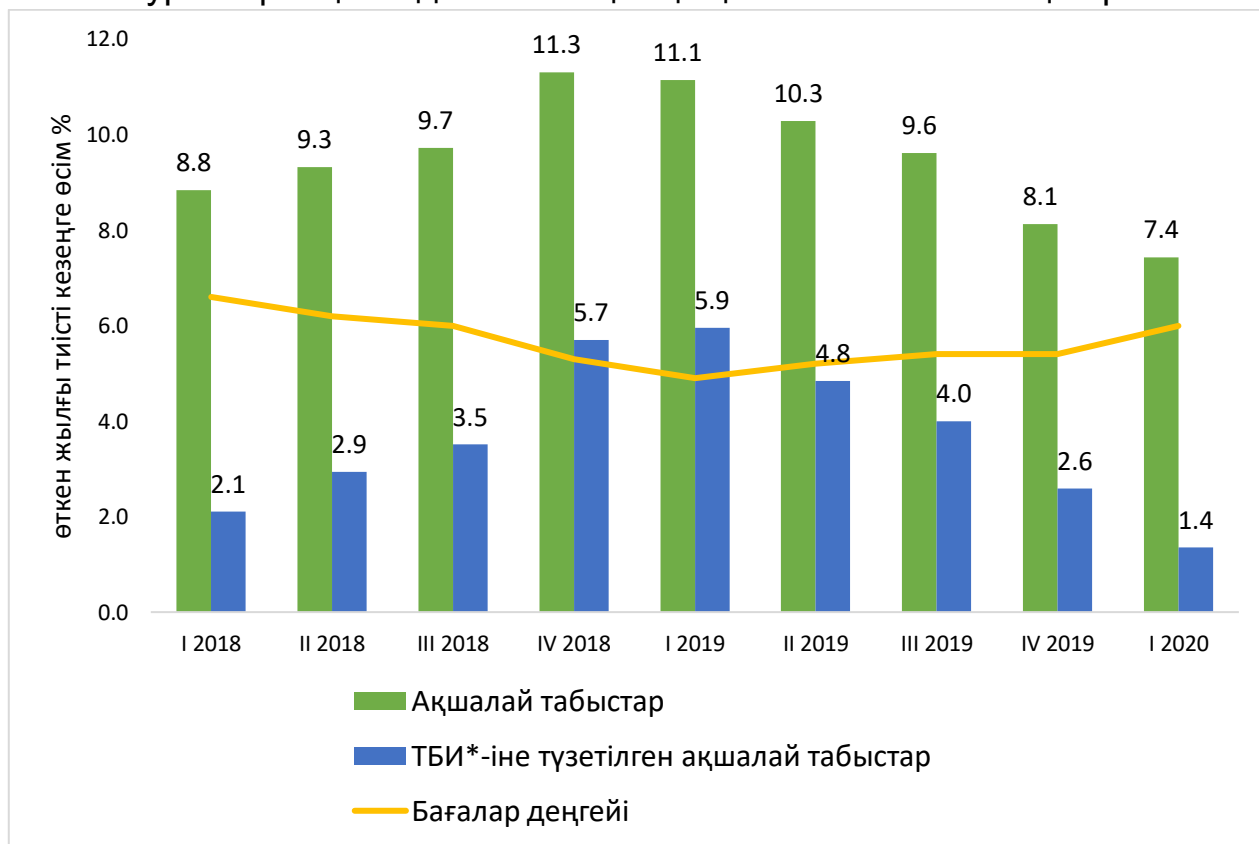
1 сурет. Қазақстандағы халықтың ақшалай табысының серпіні	4
2 сурет. Қазақстан халқы табысының құрылымы, %-дық үлесі.....	5
3 сурет. Халық табысының құрылымы, теңге	6
4 сурет. Қазақстан өңірлері бөлінісінде халық табысының серпіні	7
5 сурет. Өңірлер бөлінісіндегі Қазақстан халқы табысының құрылымы	8
6 сурет. 2020 жылғы 1 тоқсандағы халықтың жан басына шаққандағы жалдамалы жұмыстан түскен табыстарының географиясы	9
7 сурет. Қазақстан өңірлері бөлінісінде әлеуметтік трансферттердің серпіні.....	10

I. Қазақстан Республикасы бойынша талдау

Халықтың тұрмыс деңгейі бойынша **Қазақстан Республикасында 2020 жылдың 1 тоқсанында халықтың жан басына шаққандағы орташа табысы 177,4 мың теңгені құрағанын** атап өткен жөн. Бұл ретте 2019 жылдың 1 тоқсанындағы көрсеткіштермен салыстырғанда өсім 7,4% - ды құрады. Сонымен қатар, 2020 жылғы қаңтар-наурызда қалыптасқан инфляция деңгейін (6%) ескере отырып, өткен жылдың ұқсас кезеңіне қатысты халықтың табысы нақты мәнде небәрі 1,4% - ға өсті.

Халық табысының өсу қарқынының баяулау үрдісін атап өткен жөн. Егер 2018 жылдың 4 – тоқсанында олар 11,3% - ға (өткен жылдың ұқсас тоқсанымен салыстырғанда), ал 2019 жылдың соңғы тоқсанында-барлығы 8,1% - ға өсті.

1 сурет. Қазақстандағы халықтың ақшалай табысының серпіні

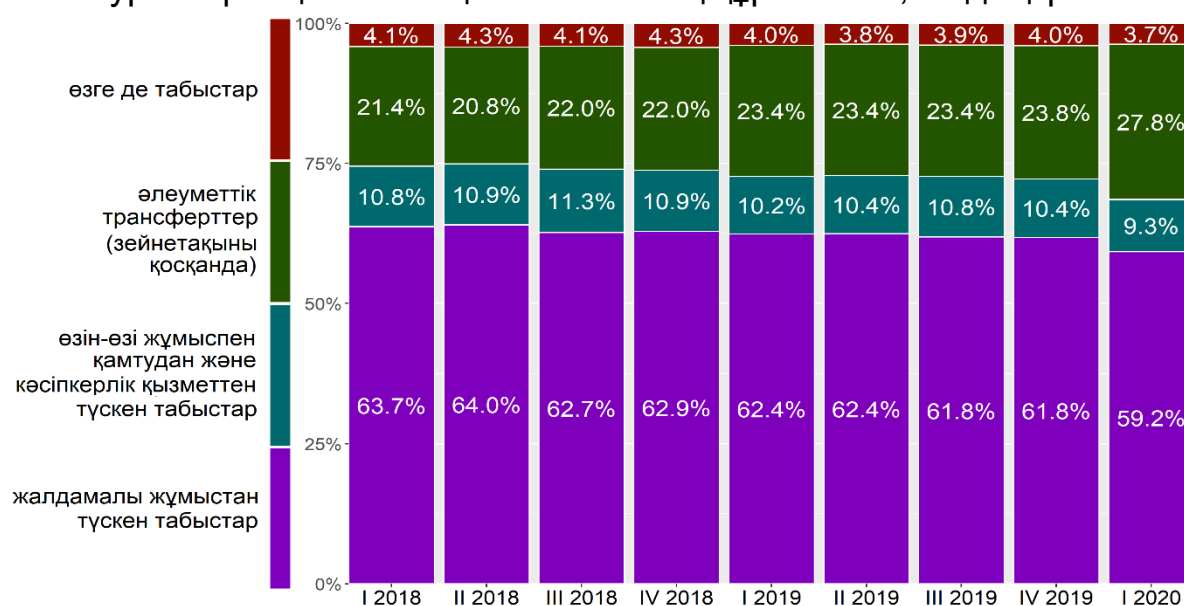
*Тұтыну бағаларының индексі

Дереккөз: ҰЭМ СК мәліметтері бойынша ЕРДО

Республика халқының табыстарының құрылымында табыстың **59,2% – ын жалдау бойынша жұмыстан түскен табыстар, 27,8% – ын – әлеуметтік трансферттер**, 9,3% - ын-өзін-өзі жұмыспен қамтудан немесе кәсіпкерлік қызметтен түскен табыстар, 3,7% - ын-өзге де табыстар құрайды. 2019 жылғы 1 тоқсанда табыс құрылымымен салыстырғанда жалдамалы жұмыстан түскен табыс үлесінің (3,2 п.п.), дербес немесе кәсіпкерлік қызметтен түскен табыс (0,9 п.п.) және өзге де табыстар үлесінің (0,3 п.п.) төмендеуі аясында **әлеуметтік трансферттерден түскен табыс үлесі 4,4 п.п. өсті**. Әлеуметтік трансферттер үлесінің осындай өсуі 2019 жылы негізгі зейнетақы мөлшерін 2019 жылғы 1 қаңтардан бастап 67% - ға арттыру, сондай-ақ 2019 жылғы 1 қыркүйектен бастап мемлекет басшысының тапсырмасы бойынша жұмыс біліктілігі бойынша оқитын студенттерге стипендияларды 30% - ға арттыру арқылы халықты әлеуметтік қолдаудың күшеюіне байланысты болуы мүмкін.

Сондай-ақ, талданып отырған кезеңде елдегі енгізілген төтенше жағдай мен коронавирус пандемиясына байланысты карантиндік шаралар халықтың табысына теріс әсер еткенін атап өткен жөн, осыған байланысты жұмыс берушілер қызметкерлерге жалақы төлеуге мүмкіндігі болмай, қарамағындағыларды ақысыз демалысқа жіберуге немесе жұмыстан босатуға мәжбүр болды.

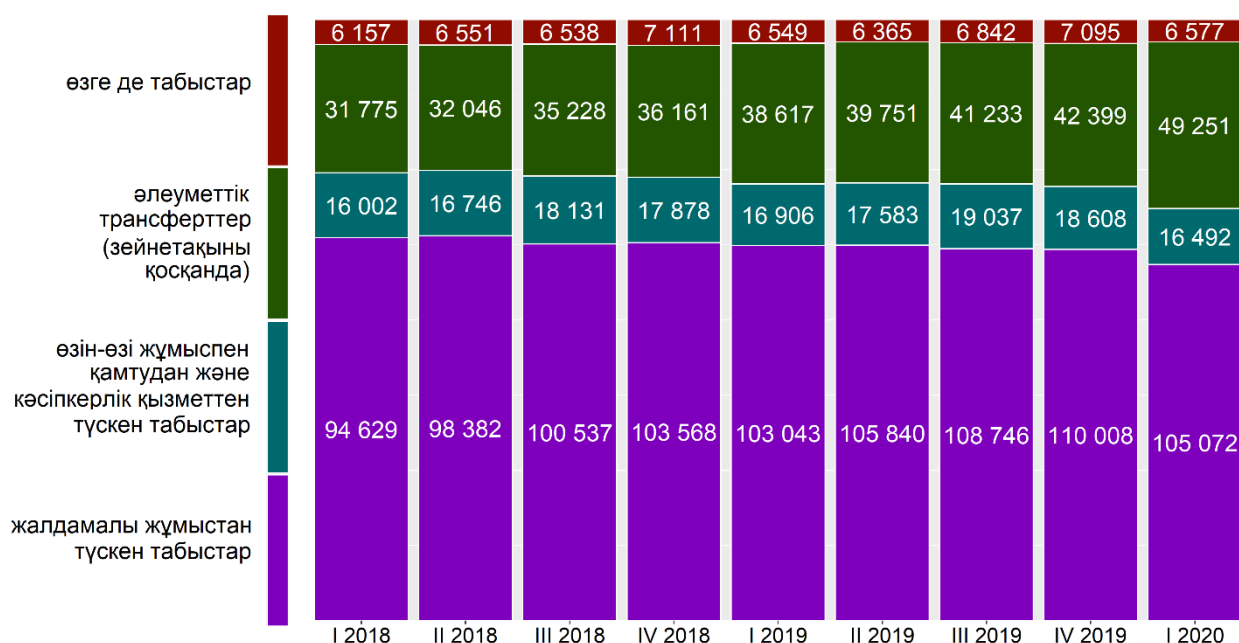
2 сурет. Қазақстан халқы табысының құрылымы, %-дық үлесі

Дереккөз: ҰЭМ СК мәліметтері бойынша ЕРДО

Абсолюттік мәндерде 2020 жылғы 1 тоқсанда республика бойынша халық табысының құрылымы мынадай түрде көрінеді: **жалдамалы жұмыстан түскен табыс – жан басына шаққанда 105,1 мың теңге, әлеуметтік трансферттер – 49,3 мың теңге**, өзін – өзі жұмыспен қамтудан немесе кәсіпкерлік қызметтен түскен табыс – 16,5 мың теңге, өзге де табыстар - 6,6 мың теңге. 2019 жылдың 1 тоқсанымен салыстырғанда табыстарда төмендеу тек қана өзін-өзі жұмыспен қамтудан және кәсіпкерлік қызметтен түсетін табыстарда болмашы 414 теңгеге болды.

3 сурет. Халық табысының құрылымы, теңге

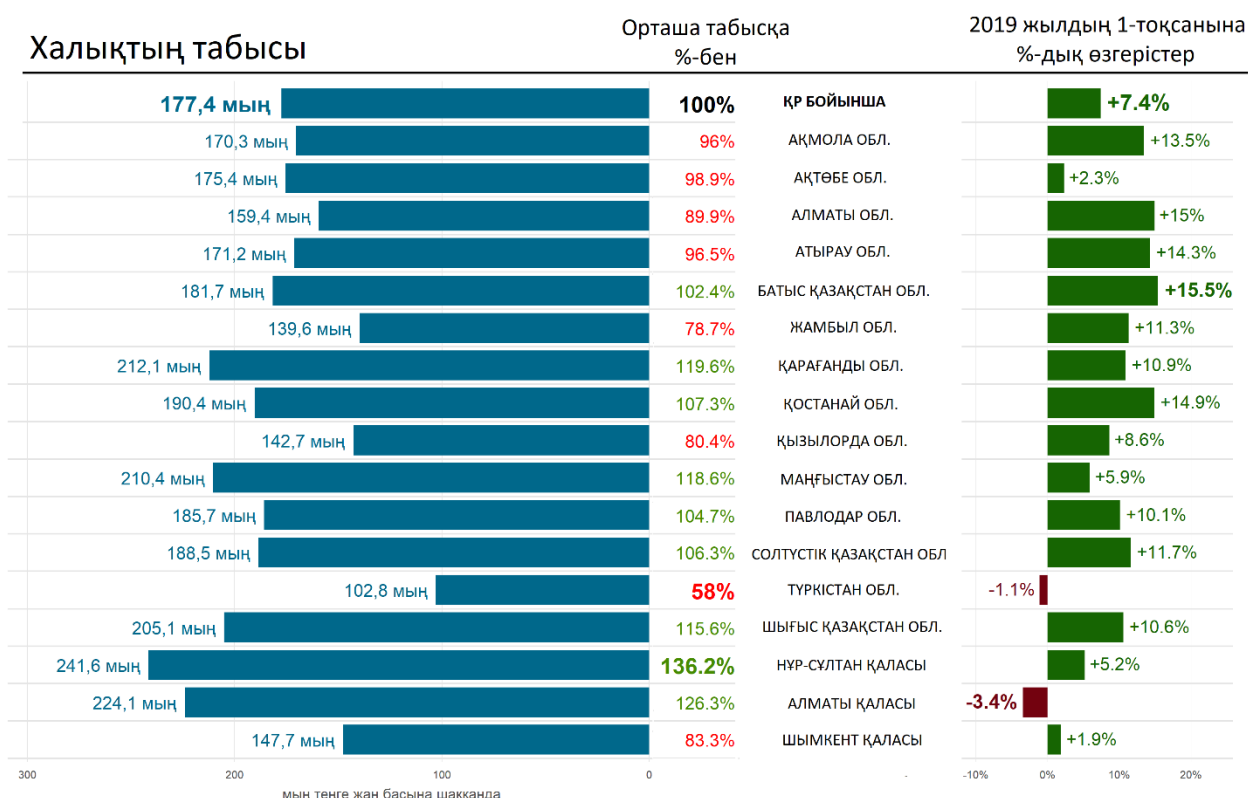
Дереккөз: ҰЭМ СК мәліметтері бойынша ЕРДО

II. Өңірлер бөлінісінде талдау

2020 жылғы 1 тоқсандағы деректер бойынша өңірлер бөлінісінде халықтың жан басына шаққандағы ең көп табысы **Нұр-Сұлтан қаласында** байқалады және **241,6 мың теңгені**, ал ең азы – **Түркістан облысында – 102,8 мың теңгені** құрайды. Сондай-ақ 2019 жылдың 1 тоқсанындағы деректермен салыстырғанда табыстардың қысқаруы тек Алматы қаласында 3,4% - ға және Түркістан облысында 1,1% - ға болды,

бұл осы өңірлердің халық санының тез өсуіне және еңбек қызметінен түсетін тиісті табыс көздерінің жетіспеушілігіне байланысты болуы мүмкін. Өз кезегінде, табыстардың ең үлкен өсімі Батыс Қазақстан және Алматы облыстарында байқалды және тиісінше 15,5% және 15% құрады.

4 сурет. Қазақстан өңірлері бөлінісінде халық табысының серпіні

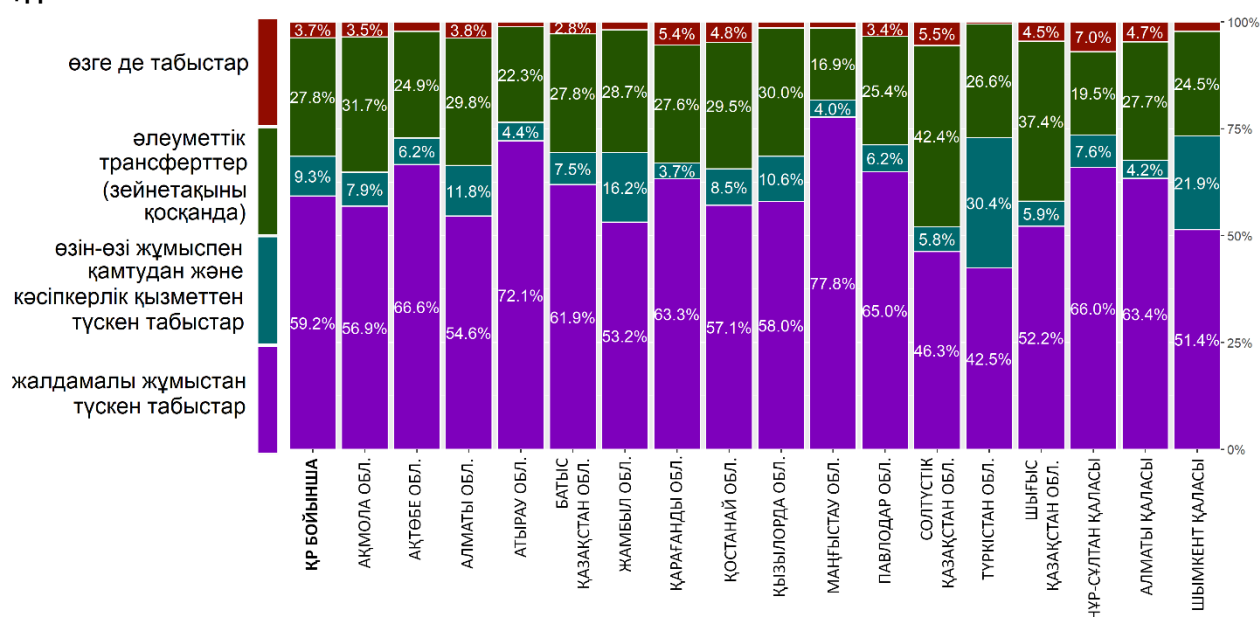

Дереккөз: ҰЭМ СК мәліметтері бойынша ЕРДО

Өңірлер бойынша халықтың тоқсандық табыстарының құрылымында **Маңғыстау және Атырау облыстарында жалданып жұмыс істейтін табыстың** ең үлкен үлесін, атап айтқанда барлық табыстардан **тиісінше 77,8% және 72,1% - ды** құрайтынын атап өткен жөн. Жалдау бойынша жұмыстан түскен табыс үлесінің ең аз көрсеткіштері Солтүстік Қазақстан және Түркістан облыстарына тиесілі (тиісінше 46,3% және 42,5%). Сонымен қатар, Түркістан облысында өзін-өзі жұмыспен қамтудан және кәсіпкерлік қызметтен түскен табыс өңірдің барлық табысының 30,4% - ын құрайтынын атап өткен жөн. Бұл 2020 жылғы 1 – тоқсанның деректері бойынша Түркістан облысында өзін-өзі жұмыспен қамтығандардың ең көп саны 361,5 мың адамның

салдарынан болуы мүмкін. Солтүстік Қазақстан облысында табыстың 42,4% - ы әлеуметтік трансферттермен (зейнетақыны қоса алғанда) қалыптасты. Солтүстік Қазақстан облысында халық санындағы зейнетақы алушылардың ең көп үлесі – 19% – ға жуық (2018 жылғы деректер бойынша) және бұл ретте өңірдегі атаулы жалақы мөлшері - Қазақстан бойынша ең төменгі және 2020 жылғы 1-тоқсанның деректері бойынша барлығы 141,7 мың теңгені құрайды.

5 сурет. Өңірлер бөлінісіндегі Қазақстан халқы табысының құрылымы

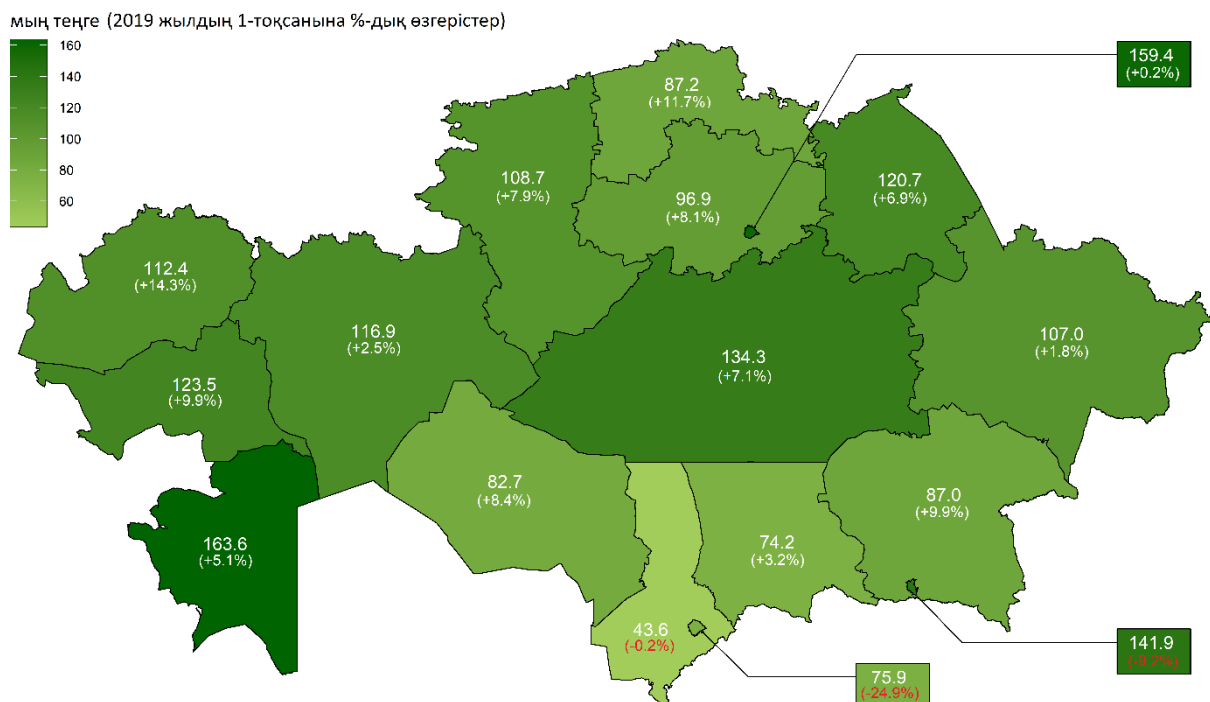

Дереккөз: ҰЭМ СК мәліметтері бойынша ЕРДО

Қазақстан Республикасы бойынша жалдамалы жұмыстан түскен табыстар 2020 жылғы 1 тоқсанда жан басына шаққанда **105,1 мың теңгені** құрады. 2019 жылдың 1 тоқсанындағы көрсеткіштермен салыстырғанда **2% - ға өсім байқалады**. Ақшалай баламада жалдамалы жұмыстан түскен ең көп табыс Маңғыстау облысына – жан басына шаққанда 163,6 мың теңге, ал ең азы – Түркістан облысына – жан басына шаққанда 43,6 мың теңге келеді. Өткен жылдың ұқсас тоқсанымен салыстырғанда барлық өңірлерде жалдамалы еңбектен түскен табыс өскенін атап өткен жөн. Табыстың төмендеуі тек оңтүстік өңірлерде ғана орын алды, атап айтқанда, Шымкент қаласында – 24,9%-

ға, Алматы қаласында – 9,2%-ға және Түркістан облысында - 0,2% - ға төмендеді.

6 сурет. 2020 жылғы 1 тоқсандағы халықтың жан басына шаққандағы жалдамалы жұмыстан түскен табыстарының географиясы

Дереккөз: ҰЭМ СК мәліметтері бойынша ЕРДО

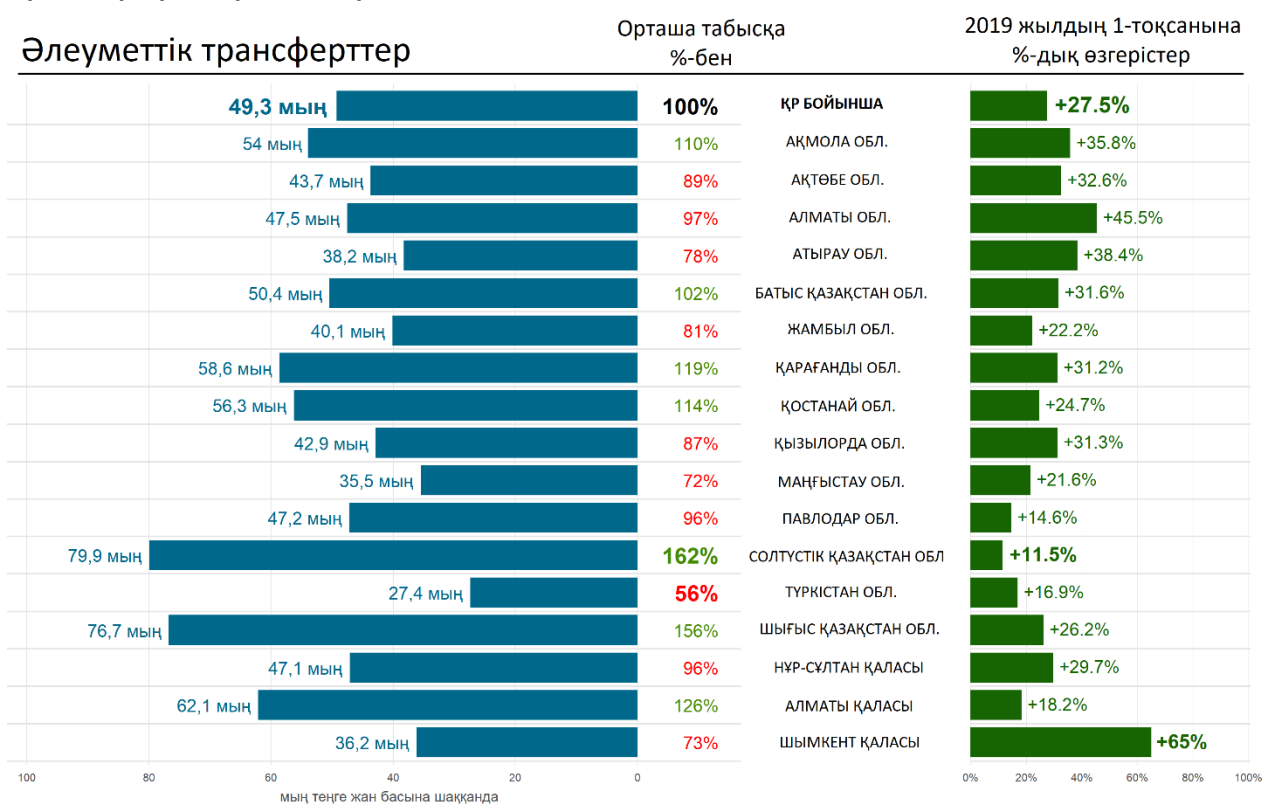
Республика бойынша **өзін-өзі жұмыспен қамтудан** немесе кәсіпкерлік қызметтен **түскен табыс** 2019 жылғы 1 тоқсанмен салыстырғанда **2,4% - ға төмендеді**, 2020 жылғы 1 тоқсанда жан басына шаққанда 16,5 мың теңгені құрады. **Өзін – өзі жұмыспен қамтудан ең көп табыс Шымкент қаласында – 32,4 мың теңге**, ал **ең аз табыс Атырау облысында – 7,5 мың теңге алады**. 2019 жылдың 1 тоқсанымен салыстырғанда, өзін – өзі жұмыспен қамтудан түскен табыстарда барынша төмендеу Ақтөбе облысында (39,1% - ға), ал барынша жоғары өсім Шымкент қаласында (78,2% - ға) байқалады. Ұзақ мерзімді келешекте Қазақстанда өзін-өзі жұмыспен қамтудан және кәсіпкерлік қызметтен түскен табыс өсе түскеніне қарамастан, қазіргі құлдырау елде төтенше жағдайды енгізудің салдары болуы мүмкін.

Қазақстан Республикасы бойынша **әлеуметтік трансферттер** 2020 жылдың 1 тоқсанында халықтың жан басына шаққанда 49,3 мың теңгені

құрады, бұл ретте 2019 жылдың 1 тоқсанымен салыстырғанда **27,5% - ға өсті**. Ең көп әлеуметтік трансферттерді Солтүстік Қазақстан облысында - жан басына шаққанда **79,9 мың теңге**, ал ең азы – Түркістан облысында (жан басына шаққанда **27,4 мың теңге**) алады. 2019 жылдың 1 тоқсанымен салыстырғанда барлық өңірлерде өсім болды, ал ең көбі – Шымкент қаласында (65% - ға).

Тұтастай алғанда, халықтың әлеуметтік трансферттерден түскен табыстары өсудің өрлемелі үрдісіне ие, бірақ 2020 жылғы 1-тоқсанда табыста күрт серпіліс болды; осылайша, салыстыру үшін, 2019 жылғы 4-тоқсанда табыс 42,4 мың теңгені құрады. Бұл әлеуметтік төлемдердің тез өсуі шамамен 4,7 млн адам карантинді енгізуге байланысты табысын жоғалтуға байланысты әлеуметтік көмек сұраған және олардың бір бөлігі бұл төлемді бірінші тоқсан ішінде, яғни наурыз айының соңына дейін ала алатындықтан туындауы мүмкін.

7 сурет. Қазақстан өңірлері бөлінісінде әлеуметтік трансферттердің серпіні

Дереккөз: ҰЭМ СК мәліметтері бойынша ЕРДО

III.Қорытындылар

Қазақстан Республикасында жан басына шаққандағы табыс уақыт өте келе тұрақты өсуде, алайда табыстың өсу қарқыны айтарлықтай төмендеді. Мемлекет зейнетақы мен жәрдемақы мөлшерін ұлғайту жолымен халықты әлеуметтік қамтамасыз ету және қолдау мәселелеріне ерекше назар аударады, бұл өз нәтижелерін береді, осылайша халықтың 27% - дан астамы әлеуметтік трансферттерді қалыптастырады.

Жан басына шаққандағы ең жоғары орташа табыстармен Нұр-Сұлтан қаласы мен Алматы қаласы, сондай-ақ өнеркәсіптік дамыған Қарағанды облысы мен мұнай өндіруші Маңғыстау облысы ерекшеленеді. Ең төменгі табысты оңтүстік ауыл шаруашылығы өңірлерінің тұрғындары алады. Халықтың табысы Алматы қаласы мен Түркістан облысын қоспағанда, 2019 жылдың 1 тоқсанымен салыстырғанда барлық өңірлерде дерлік өсті, бұл осы өңірлерде халықтың өсуінің салыстырмалы түрде төмен қарқынымен байланысты болуы мүмкін. Жүргізілген талдауға сәйкес жалдамалы жұмыстан түскен табыстың ең көп үлесін батыс өңірлерде, атап айтқанда Маңғыстау және Атырау облыстарында, Түркістан облысында – өз бетінше жұмыспен айналысудан немесе кәсіпкерлік қызметтен, ал Солтүстік Қазақстан облысында - әлеуметтік трансферттерден алады. Ұзақ мерзімді серпінде сипатталған үш көзден алынған табыс жалпы республикалық деңгейде өсімді көрсетеді. Бірақ пандемияның әсері халықтың табысына әсер етпеуі мүмкін емес, осылайша 2020 жылдың 1 тоқсанында халықтың өзін-өзі жұмыспен қамтудан табысы төмендеді.